

TELEGRAFUL ROMANU.

Nr. 93.

ANULU XXIII.

Sabiu 23 Novemvre (5 Dec.) 1875.

Telegrafulu ese de dóue ori pre septemana: Duminec'a si Joi'a. — Preenumeratiunea se face in Sabiu la espeditur'a foiei, pre afara la s. r. poste cu bani gut'a prin scrisori francate, adresate cãtra espeditura. Pretiulu prenumeratiunei pentru Sabiu este pre anu 7 fl. v. a. tar pre o jumetate de anu 3 fl. 50. Pen-

tru celalalte pãrti ale Transilvaniei sã pentru provinciile din Monarchia pre unu anu 8 fl. sãra pre o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru priuc. si tieri streine pre anu 12 1/2 anu 6 fl. Inseratele se platescu pentru intãi'a óra cu 7 cr. sirulu, pentru a dóu'a óra cu 5 1/2 cr. si pentru a trei'a repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Nr. 114 1875.
C. A. tp.

Cu privire la acea: ca in statutu organicu avem normata competinti'a forului pentru ori ce certe, escese séu nelegiuri ce se potu ivi in sinulu metropoliei nóstre: redactiunea „Telegrafulu Romanu“ se indruméza, cá in colónele acestui organu alu metropoliei si archidiecesei sa nu dée locu la certe, acuse séu suspiciuni in contr'a persóneloru séu corporatiuniloru nóstre bisericesci, si preste totu se delature ori-ce aru poté fi in stare de a produce incordãri intre crestini nostri a turburã pacea din launtru a bisericeii: avendu redactiunea a publicã acést'a indrumare in fruntea numerulu prossimu alu „Telegrafulu Romanu.“

Din siedinti'a comisiunei administrative a tipografiei archidiecebane tienuta in Sibiu, la 19 Novembre 1875.

Mironu Romanulu m. p.
archiepiscopu si metropoltu.

Dr. D. Racuciu m. p.
secretariu.

Serbi'a dela 1858 pâna la 1875.

(Urmare.)

In 18 Iuniu diminéti'a consuli primisera incunoscintiãri dela Constantinopole, ca Asir-pasi'a a primitu ordinu pentru sistarea ostilitãtiloru. Corpulu consularu inse nu se prea incredea in Asir-pasi'a; deci pentru cá sa impedece repetirea bombardamentulu au radicat corturi pre esplanad'a intre fortãretia si cetate si a defasiuratu flamurele staturiloru lor. Din momentulu acest'a nu s'a mai auditu nici o puscatura.

Cãndu se petreceau aceste tóte, principele Mihailu se affã in o visitatiune inlãuntrulu tieriei. Scirile despre evenemintele aceste serióse l'au ajunsu in Siabatiu, o cetate departata binisioru de Belgradu. In cea mai mare graba a plecatu si in nóptea dupa bombardamentu ajunsese in Belgradu. Luã numai decãtu asupra'si dictatur'a oferita de senatu si facu tóte dispusetiunile pentru susu-tienerea ordinii. Dinlauntru tieriei incepura a sosi o multime de ómeni inarmati, asiã incãtu a trei'a di erau adunati 20,000 ostasi. Afara de acesti'a acurau voluntari din tóte pãrtile serbesci, din Ungari'a de média-di, din Croati'a, Dalmati'a, Bosni'a. Bulgarii aveau legiunea loru propria cu devis'a: „Sloboda ili smert“ („libertate ori mórté.“) Baricadele se reparau, siantiurile facute in graba in fati'a fortãretiei s'au amelioratu si armatu. Belgradulu semenã cu unu castru incinsu cu siantiuri. Toti asteptau cu nerabdare diu'a cându sa se incãiere cu turcii. Nu se mai indoia nimenea ca nu se va incepe rebelu cu turcii.

Pórt'a inca nu tienea gluma lucrulu si-a luat mesuri rebelice. Guvernatorulu Bosniei a primitu ordinu a inaintã cu trupele ce-i stau la dispusetiune spre fruntariile serbesci. In fortãretiele serbesci Fotislam si Usiti'a s'au maritu garnisónele turcesci si asiã situatiunea erã totu mai amenintória chiaru in lãuntrulu tieriei. Pregãtirile aceste ale Portiei contra Serbiei a silitu pre ministrulu Garasiainu sa reclameze energicu printr'o depesia dela 23 Iuniu. „Déca Pórt'a

nu doresce sa provóce si mai departe incurcaturã“, dice depesi'a, „sa incepteze cu demonstratiunile rebelice contra Serbiei, pentru ca déca nu, Serbi'a se va vedé constrinsa, cu tóte ca voiesce sa fia in pace cu suzeranulu seu, sa faca dispusetiuni de apãrare la tóte punctele amenintiate.“ Tonulu depesiei i se parù lui Ali-pasi'a fórté vatematoriu si nici nu voiã sa dea respunsu agentulu din Constantinopole; pâna a trei'a di inse s'a socotitu altfelu si-a asigurat pre agentulu serbescu, ca Pórt'a nici nu cugeta la unu rebelu contra Serbiei.

Diplomati'a carea pareã indiférenta pâna aci inca se vediu sternita din liniscea sea. Indata dupa bombardare se vorbiã, ca Austri'a va ocupã cu consimtiementulu Portiei fortãretia Belgradului. Spre acestu sferitu Austri'a avea si consensulu Angliei. Angli'a cugetã ca sub scutulu Austriei sa ccmplaneze o comisiune européna diferintiile intre Pórt'a si Serbi'a. Contra ocupatiunei austriace au pasitu Franci'a si Russi'a dicendu ca mesur'a acést'a aru vatemã tratatulu dela Parisu, si aru mari complicatiunile. Franci'a din parte-si a facutu propunerea ca tóta afacerea sa o examineze o conferintia a puteriloru garante. Pórt'a erã la inceputu contra conferintiei. Austri'a a primitu conferintia, dara nu se invoia cá sa participe la conferintia si reprezentantele italianu.

Intr'aceea sosese comisariulu otomanu Veficu-Efendi si la cererea lui se invoiesce regimulu serbescu a se declarã a respectã tóte drepturile Portiei pâna la regularea afaceriloru prin diplomatia.

Dupa multe negociãri conferintia a propusa de cátra reprezentantele Franciei se intrunese in 22 Iuliu in Calindji in vil'a marelui Vezir Fuad-pasi'a cu acea reserva din partea Austriei, ca in reprezentantulu italianu nu privesce decãtu pre „plenipotentiatulu Sardiniei.“ Serbi'a n'a avutu la conferintia nici unu reprezentante, nici cu votu informativu.

Conferintia a avutu mai multe siedintie sgomotóse. Resultatulu inse, a fostu o deceptiune amara pentru serbi, pentru ca in locu de a se stramutã turcii si a parasí fortãretiele din Serbi'a, turcii esoperara tienerea Belgradului, a Fetislamului si a Usitiei si se multiamira cu stramutãrea pãrtiei civile turcesci din cetatea Belgradului.

Greutatea cea mai mare se venia principelui Michailu, carele avé se primésca si se esecute conclusele conferintiei. In publicarea fermanulu in urm'a conferintiei a trebuitu sa interceda si pasagiulu, ca conclusele aceste nu au deslegatu cestiunea intre Pórt'a si Serbi'a definitivu, bá ele contienu simburele unoru nóue complicatiuni. Cu tóte acéstea elu va cautã a esecutã conscientiosu cele cuprinse in fermanu.

Esecutarea l'a costatu mari sacrificie pre principe si a avutu urmari fatale. Legiunea bulgara a trebuitu sa o disólva cu fortia. Multi, cari au alergatu din lãuntrulu tieriei, la prim'a scire despre bombardarea Belgradului sa si puna servitiile si viati'a pentru caus'a natiunale, au trebuitu sa ajunga a fi scosi cu fortia din Belgradu. Legiõnariu imprasciatu purtau ur'a contra principelui Michailu in inimile lor si spuneau in tóte pãr-

tile locuite de serbi ca principele Michailu este „servitoriulu“ Turciei.

Dela tempulu acest'a se incepu opusetiunea natiunale contr'a principelui Michailu.

(Va urmã.)

Deputatiunile sasesci din scaunele Sabiului, Mediasului, Bistritiei si a Nocrichiului a fostu primite in 1 Decembre in audientia la ministrulu pres. Tisza. Deputatiunea condusa de dep. Kapp ceru sa remana neatacata integritatea teritoriale si politica a fundulu regiu. Ministrulu pres. respunse, ca va ceti cu atentiune petitiunea, dara dóue lucruri le póte spune de acum. Tempulu privilegielor a trecut, dise ministrulu pres., si fundulu regiu nu va formã o unitate politica deosebita nici sub autoritatea suprema a universitatiei nici sub ori-care altulu.

Respunsulu acest'a atãtu de marcatu ne intaresce in credinti'a, ca nu e departe tempulu, cându voru cadé privilegiele si institutiunile prin cari sasii, au storsu suculu de viétia alu podorului nostru atãti seculi in asiã numitul fundus regius.

Ministrulu presiedinte C. Tisza a respunsu in siedinti'a dietei din 30 Novembre la interpelatiunea deputatulu I. Horanszky relativu la conventiunea comerciale si vamale, ca ce se atinge de prim'a intrebare a interpelatiunei, guvernulu a aprobatu annunciarea conventiuniloru din motivele, ca nu erã bine a stã mortisiu pre unu punctu si a pagubi in modu unilateralu interesele.

Necesitatea intielegerei reciproce e inevitabila la incheierea unui tractatu si fia-care partida póte sa si aduca la valóre interesele sele. S'a datu consimtiementulu si pentru ca guvernulu avé in vedere negociatiunile conventiunei vamali si comerciali cu Austri'a, si erã de parere, ca este posibilu prin influentia solidara a aflã compensatiune pentru concessiunile ce trebuie sa-si faca Austri'a si Ungari'a inprumutatu in interesulu conventiunei loru vamali. In urma guvernulu si-a datu consimtiementulu, pentru ca afla sustienerea teritoriulu comunu in interesulu tieriei. *E inse posibilu, ca Ungari'a si Austri'a sa formeze dóue teritórie vamale diferite si déca cum-va s'aru radicã unu teritoriu vamalu separatu, cea ce nu admitemu, atunci Austri'a si s'aru face o mare nedreptate, si i-amu obtrude atari tratate es. rne, pre cari ea nu le crede in interesulu seu.*

Ce privesce cursulu negociariloru relativu la conventiunea vamale si comerciale, guvernulu ungurescu si-a esprimatu mai intãiu dorinti'a: sa se unésca asupr'a *fipsãrii de atari vame* cari multiemescu interesele Ungariei, si in fine s'a pronuniatu in cestiunea dãrei de consumu.

Guvernulu ungurescu si-a esprimatu dorinti'a, cá contributiunea dupa articuli de consumu destinati pentru esportu sa incurga in cass'a acelu statu, in care se producu acei articuli, pre cându restitutiunea de contributiune se face din cass'a vamale, prin urmãre din cass'a comuna. Acést'a a fostu prim'a dorintia. Mai departe guvernulu a cerutu, sa se faca dispusetiuni, cá Ungari'a in viitoriu sa nu mai su-

fere pagub'a ce provine din incurgera unei pãrti a dãrilor de consumu pre cari le platescu consumentii unguresci, in cass'a erariului austriacu.

Ministrulu presiedinte constatã, ca din negociãrile de pâna acum n'a resultatu vre-o apropiere de opiniuni intre ambele guverne. Notele austriace ni dechiara, ca guvernulu din Vien'a nu póte acceptã punctulu de vedere alu guvernulu ungu. Fiindu ca se apropia terminulu de siése luni, guvernulu decise a usã de art. de lege XVI: 1867 si astfelu a anunciatu conventiunea vamale si comerciale. (Aplausu generalu).

Dara annunciarea conventiunei nu semnifica inca radicarea unui teritoriu vamalu separatu, pentru ca dupa citatulu articulu negociãrile au sa incépa de nou.

Ministrulu pres. se pronunã apoi pentru sustienerea teritoriulu vamalu comunu, care e mai avantajiosu pentru Ungari'a decãtu unu teritoriu vamalu separatu, si de aceea se va nesu cá pre lãnga conservarea intereselor tieriei sa se sustiena teritoriulu comunu. Numai atunci, cându ceea-lalta parte contrahenta va remané mortisiu pre lãnga parerea sea, — si atunci inca cu parere dereu — vomu fi siliti sa radicãmu unu teritoriu vamalu separatu.

Interpelatiunea, care a multiamitu pre Horanszky, se luã la cuno-scintia.

Foile din capitala se grabira cu comentariile loru asupr'a acestei dechiaratiuni a ministrulu pres.

„Pest. Ll.“ dice ca responsabilitatea mai mare morale cade pre factorii politici din Austri'a, pentru-ca ei suntu partea oferitória. Ungari'a nu póte se faca nice o concessiune, si austriacii se nu pierda din vedére, ca déca ei se voru opune postulateloru motivate ale Ungariei, unguirii inca voru staru pentru deslipirea Ungariei de Austri'a.

„Ellenör“ ni spune, ca sensatiunea casei representative a fostu deprimata; candu deputatii intielésérã ca negociãrile nu au nice unu resultatu, deprimarea a crescutu. „Ellenör“ svatuesce pre austriaci, cá sa nu faca din acést'a sensatiune deprimata unu viscolu, ceea ce usioru se póte intemplã, déca austriacii voru degradã acesta cestiune de o insemnatate politica la o cestiune de buzunariu.

„Pesti Napló“, care si pâna acum a fostu cu trupu si sufletu pentru unu teritoriu vamalu separatu, comentéza respunsulu lui Tisza cu cuvintele: „Diu'a de astadi (diu'a in care ministrulu presied. a respunsu la interpelatiune) nu este a amiciloru teritoriulu vamalu independentu, dara cea de mâne va fi a lor.“

Diariulu germanu „Allgemeine Zeitung“ Nr. 328, ofera retrageri din ministeriu a dlui B. Boerescu a própe o colóna intréga. Articolulu fiindu in impregiurãrile actuale de o insemnatate nedisputata, 'lu reproducemu aci in tóta intinderea sea.

„De mai multe septamãni se lãtise scirea ca d. B. Boerescu, ministrulu afaceriloru esterne, se va retrage din ministeriu. Acést'a scire s'a confirmatu eri; cáci principele Carolu, dupa o lunga indecisiune, a primitu demisiunea dlui Boerescu. Succesorulu seu inca nu este numitu, si ministrulu afaceriloru esterne se geréza de

ocamdata de către ministrul prezidinte d. L. Catargi. Retragera dlu Boerescu se regreta nu numai de fostii sei colegi, ci de întregul partid conservator, căci este constatată ca d. Boerescu a sciut conduce politică estera a țerei cu multa abilitate, cu tactu, moderatiune și cu o fortia nedisputată, prin cari a ajuns la succese considerabile. Fatia cu Turci'a d. Boerescu, nu numai n'a jignitu nimicu din drepturile țerei, ci din contra a largitu drepturile ei, după cum se vede acésta din tractatele de comerci cu Austro-Ungari'a, Rusi'a, și Franci'a aproape perfectu încheiate. Elu a respinsu scrisorile viziriale cari obicinuiu a se tramite principelui României, și a constrensu pre Pórta a corespunde cu ministrii constitutiunali, iera nu cu principele. Elu sciù apretia drepturile supusiloru români, și a constrensu pre Turci'a de repetite ori a liberá pre cetatenii români cari erau într'unu modu ilegalu arestatu de către Pórta otomana. Elu a castigatu recunoscerea titlului de Români'a de către mai multe puteri garante, etc.; inse de-si d. Boerescu venise adeseori în conflictu cu Pórta, a sciutu a evita o rumpere a bunelor relatii între aceste două țeri, ne atingendu nici odata fără scopu susceptibilitatea barbatiloru de statu din Constantinopole. Mai multa recunoscintia si-a atrasu politică dlu Boerescu fatia de marile puteri europene, căci elu a facutu că într'unu tempu atátu de scurtu marea ruptura, ce se manifestase între bunele relatii dintre Români'a și Austro-Ungari'a, sa se repare și sa se vindece în avantajulu ambeloru guverne. Totu astu-feliu a cultivatu elu bun'a vointia manifestata pentru Români'a de Germani'a, de-si manifestarea simpatica a României pentru Franci'a în decursulu resbelului franceso-germanu facuse o rea impresiune în Berlinu și spinós'a cestiune a drumului de feru, pre care Strusberg o lasase că suvenire în Români'a, aduse adeseori în colisiune interesele supusiloru ambeloru țeri.

D. Boerescu sciù conservá si bun'a vointia a Rusiei pentru Români'a, de si erá temere ca Rusi'a, cerendu liber'a navigatiune pre marea négra, va pretinde si acea parte din Basarabi'a care a trebuitu sa o cedeze Moldaviei în urm'a resbelului de Crime'a. În adeveru mai dificila erá positiunea României fatia cu Franci'a, care nu fără superare trebuia sa véda ca influinti'a sea în Bucuresci, după capitulatiunea dela Sedan, a suferitu naufragiu, inse de-si ministeriulu românú tienù comutu de situatiunea politica a Europei cu totulu schimbata, n'a perdutu nici odata din vedere consideratiunile ce datorá Franciei din tempurile de mai nainte, si pre cându în opozitiune cu Franci'a în cestiuni mai însemnate, d. e. în conventiunea de comerci cu Austro-Ungari'a, a ramasu nemiscata, i-a datu de repetite ori în afaceri mai mici esemple de complasantia, pâna cându în fine si guvernulu lui Mac-Mahon a începutu a tiené comutu de schimbarea situatiunei. În fati'a Angliterei d. Boerescu si-a crediutu de a sea datoria a-i aretá în modu fórte politicu ca amesteculu anglesu în afacerile române nu numai ca e ilegalu, dara n'are nici o însemnatate. În ce privese în fine relatiunile cu Itali'a, sarcin'a dlu Boerescu nu a fostu grea, ea s'a estinsu numai într'atát'a de a legá mai fermu bunele, dara superficialele legaturi ce esistau dejá de multu tempu între aceste două puteri, si acésta s'a si efectuatu perfectamente. Ministri cari suntú atátu de perfectu, capabili în misiunea lorú, suntú rari în toate țerile, cá si în Români'a, si astu-feliu perderea dlu Boerescu aru fi fórte simtita, deca n'aru remaná speranti'a ca elu, imediatu după ameliorarea sanătăței se, va oferí din nou fortiele se servitiului țerei. În totu cesuln

d. Boerescu nu se numera între acii ministri cari, cá odinóra ministrulu de culte Tell, după retragera lorú din ministeriu, trecu în opozitiune.

Din contra se póte afirmá cu sigurantia ca d. Boerescu si cá deputatu va remaná unu stalpu puternicu a cabinetului Catargiu, si-i va oferí în Camera póte mai mari servitii decâtu a pututu face cá ministru.

Astuti'a, ori câtu de ascunsu, — tempulu si faptele o tradéza.

Unu capu cugetatoriu si fórte espartu trebuie sa fia fostu acelu, care a pronunsiatu întâiu acelu tristu, dara caracterisatoriu adeveru: cumca „amiculu de sasu te parascesc în necasu.“ Cine cunósce popuratiunea romana de prin comunele romanesci sasesci, a potutu audi acea sententia, carea e în gur'a poporului si însemnéza un'a neîncredere basata pre esperintia larga, carea turbura amicitia între românú si sasu. Aceeasi idea pre unele locuri se pronunsi cu alte cuvinte, dara fia espresiunea câtu de varia după locu si natur'a locuitoriloru: cugetulu principalu e un'a si aceeasi neîncredere.

Nu sciú, de au conlocuitorii magiari un'a dicere asiá de stricta despre fidelitatea amicului de sasu, de cum-va numerósele diceri, cari esista în adeveru si prin cari magiarii respingú amesteculu cu nemtii în genere nu se aplica si la sasi. Dara magiarii nice ca au cunoscutu pre sasi asiá de bine, cá noi, si a judecá din multe fapte, se pare ca nice astadi nu i cunoscu. Din contra ei, — întielegemu mai multu pre cei din Ungari'a propria disa, — au cunoscutu mai bine pre nemti, cu cari au si avutu afaceri fórte importante, precum scimú. Deci si impregiurarea, ca noi avem unu proverbú referitoriu la fidelitatea sasésca, iera magiarii alte diceri, referitória la cea nemtiésca în genere, se póte esplicá din contactulu mai desu, ce l'amu avutu si-lu avem — noi cu sasi, magiarii cu nemtii.

Asiá dara astadi românulu dejudeca amicitiatea sasului fórte stricte si e precautu, de-si nu totu-déun'a destulu; si ierasi magiarulu striga fratelui seu admonandu-lu, *sa nu créda némtiului*, fără indoiéla din cauza, căci se teme de astuti'a, precum l'a inventiatu esperintia.

Cu câtu acele sentintii suntú mai caracterisatorie pentru viéti'a sociala, cu atátu dau ele un'a dovéda si mai trista, cumca atátu sasi câtu si nemtii au abusatu de fiduci'a, cu care fura onorati cá nisce ómeni dapa fama culti, de óre-ce purtarea lorú, în urm'a deselorú rane ce le causara celorú fideli, deveni inferata. Cu câtu acele sentintii suntú dejá mai latite, cu atátu combaterea lorú este mai grea, pentruca cu câtu nescine este mai convinsu despre unu adeveru, cu atátu si incercarea spre a-lu convinge despre contrariu, i se pare mai ridicula. — Dara deca pre lângá toate acestea si presté asteptarea nóstra, aru succede óre cui-va, a dovedí contrariu acelorú două sentintii ce esprime regule de viéti'a practica, atun argumentarea nóstra aru suferi unu detrimentu totalu, si noi amú fi constrinsi a dovedí prin alte argumente mai tari, cumca astuti'a, ori-cátu de ascunsu, — tempulu si faptele o descoperu, o tradéza. V.

Din scaunulu Orestiei.

(Precursorii alegerei dietali.)

Coruptiunea si coruptibilitatea este unulu dintre fructele cele rele ale sistemului representativu. Ce e dreptu ori si care sistemu politicu 'si are defectele se, dara scenele petrecute la alegerele dietali pentru sesiunile legislative trecute ne punu pre gânduri. Putiene alegerei s'au seversitu din patriotismu adeveratu si sentiulu constitutiunali nefalsificatu, cele mai multe

au fostu influentiate de speculatiunile cele mai marsiave. În cercurile de alegere, unde nationalitáțile nemagiare suntú în majoritate precum-patória, cu deosebire în cele române, cu prea putiene esceptiuni, s'a latitu cá o epidemia coruptiunea la alegeri. Pasivitatea decretata cu atát'a emfaza si ignorata apoi chiaru de autori ei a fostu unu pretestu bunu pentru venatorii de interese particularistice, ea a datu cercurile electorali romane pre mân'a unorú individi straini de natiunea nóstra, cari au se represente cele mai vitali interese ale poporului românú în diet'a țerei. Cum ne apera acesti venetici cari nu au nice macaru putiena simpatia către mandatarii lorú, amú vediutu si vomu vedé de aici înainte.

Nu vréu sa discutu mai de aproape procederea româniloru de unu tempu încóce, ea e cunoscuta tuturorú, ci me marginescu la românii din scaunulu Orestiei, cari presté putiene dile se voru intruní la Romosu spre a alege altu deputatu în loculu dlu Barcianu, care si-a depusu mandatulu.

Alegerea de asta véra în cerculu II alu Orestiei ni arata fórte lamuritu, ca românii de aci séu au idei fórte întunecate despre parlamentu si lucra din nepricepere, séu — si acésta e mai probabilu — umbla pre după culise facendu specule. Atátu scimú, ca la alegerea trecuta, din care a esitu dlu B. cá deputatu alesu, stralucitulu banchieru br. *Wodianer*, gloriosulu deputatu alu Orestiei din sesiunea II legislativica, si *Heinrich Eles*, óspele Par. Basaraba, au apelatu fără succesu la patriotismulu acestui cercu românú.

Ei! dara remane faptulú constatatu, ca românii au alesu în butulu conclusului de pasivitate absoluta adusu în conferinti'a dela Sabiiu. Déca alegatorii acestui cercu suntú pasivisti, precum ne asigura, pentru ce au mersu la urna, si deca cum-va nu suntú pasivisti pentru ce se jóca într'unu modu atátu de frivolu cu celu mai frumosu dreptu constitutiunali dandu voturile lorú celui dintâiu *Gefreiter* ce le face complimentu? Este mandatulu dietalu mai alesu pentru noi, cari suntemu despoiati de ori-ce dreptu politicu nationalu, o sarcina asiá de usióra, câtu se tramitemu în parlamentu pre toti nechiamatii? Firesce ei se escusa cu frasa, ca vréu se pacalésca pre stapâni, amú auditu pre o notabilitate româna din cerculu acésta esprimendu-se, ca aru fi bine, cá la realizarea din Romosu sa se dee voturile unui opincariu, care se întielege ca nu va merge la dieta si va sagetá amaru pre stapâni. Fórte sublima idea! între *Gefreiter* si recruta respective opincariu e o distantia mica, românii suntú capabili a face si acésta anomalia, cum au facutu alte multe, dara li-o spunemu apriatu, ca prin atari manevre nu voru pacali pre stapâni, ci se voru pacali pre sine. Alegerea seversita asta véra în alu doilea cercu alu Orestiei e gresita atátu din punctulu de vedere alu activitáței câtu si alu pasivitáței.

Românii inse, după presemne, voru fi pasivi la alegerea din 13 Decembre a. c ce se aproprie, pentru a nu vatemá pre fatia politică inertiei ce a tempitu mai de totu sentiulu curatu nationalu alu poporului nostru, inse ad bene notandum pasivisti de calibrulu celorú din Sabiesiu si de pre aiea, cari umbla licitandu votulu într'ascunsu. Paseri de nópte are si Orestia destule, nu suntú inse cunoscute bine tuturorú, căci umbla la întunecatu. Acesti fi retaciti astépta cu neastemperu alegerea, căci au sa faca unu *Geschäft* mare câtu sa fia bunu neamu de neamulu lorú.

Deputatulu alesu asta vara si-a depusu mandatulu nu demultu. Înainte de a resigná la postulu, pentru care nu are cualificatiunea, se duse si d-sea se véda podulu arteficiosu presté Du-

nare ce impreuna Bud'a cu Pest'a. Fiindu-ca d-sea nu sta în rapórte oficiose séu de alta natura cu ómenii din capital'a Ungariei, asiá se nascú suspitiunea, ca dlu deputatu romanu s'a folositu de situatiunea, în care se aflá, spre a face o specula buna si a nu capitulá fără de a câstigá vre unu avantaju. Caletoria pre la Pest'a, alegerea sea de deputatu, tota atitudinea sea arata, ca d-sea scie prinde ocaziunea de chica. Asiá se vorbésce, positivu ce e dreptu nu se scie, dara de unde nu arde nu iése fumú.

Cari suntú dara barbatii cari la casu candu **romanii** de aici voru alége, merita se fia incrediuti cu sarcin'a de ablegatu? De vomu privi figurile aristocratice cari strabatu scaunulu Orestiei crucisii si curmedisii, vomu respunde, ca suntú multi. Br. *Wodianer*, H. *Eles*, pre cari publiculu i cunósce degia, se vorbésce prin foi de unu *Ivanka*, dara publiculu nu scie nimicu de contele *Apponyi*, care dorindu a avé mandatulu a întemeiatu vro câte-va agenture clandestine prin satele cercului II, pentru a recruta votanti pre diu'a de 13 Dec Despre acestu aristocratu se sciú pucine, pentru-ca elu cá politicu nascutu scie umblá cu ómenii. Destulu ca fam'a lu véscesce de candidatu, eventualu de ablegatu.

Prin cerculu nostru umbla dara o tabera intréga de venetici, cari se imbudiescu la aperarea legale a intereselorú vitale ale româniloru. Pâna la atát'a au ajunsu românii, de astadi si vendu drepturile nationali cá o marfa de lapedatu. Se mai dica acum frasiisti, ca strainii ne umilesce, ne impiléza etc. Nu vediurámu în cercurile romane din Transilvani'a, cum radicara cele mai multe unu monumentu aere perenius coruptiunei si coruptibilitáței? Ni-amú bucurá din inima, candu alegerea ce ne astépta va probá, ca românii acestui cercu nu suntú infectati de morbulu contagiosu ce a petrunsu în organismulu statului nostru, de coruptiunea cea spurcata, care a coplesitu atáte inime romane în campaniele electorali de pâna acum.

Déca românii de aici conformu conclusului dela Sibiiu voru se fia pasivi, sa nu comita sub desulu si latulu velu alu pasivitáței ce acopere atáte pecate nationali, nóue pecate contr'a celorú mai vitali interese ale nóstre; deca voru se aléga, atunci sa se emancipeze de influinti'a gefraiteriloru si a opincariiloru si sa aléga barbati harnici. Ori de ce nuancia politica aru fi alegatorii: selupte solidari acolo, unde cere interesulu nationalu. X.

Bradú-Zarandú 20 Nov. 1875.

Onorata Redactiune! E fapta in-deplinita si tuturorú cunoscuta, ca inaltu ministru de culte si instructiune publica — numitu liberale — în unu restempu scurtu sub firm'a unui motivu séu altulu, sub unu pretestu séu altulu, a aflatu de bine, a întiedice si a escumunicá din scólele nóstre mai multe carti, de-si dorere! pre acestu terenu inca suntemu mai totu atátu de seraci cá si pre celelalte.

Chiaru în septamânile trecute cu mare indignatiune amú cetitu, ca inaltulu ministru actualu de culte au interdusu pâna si lecturarele edate de Aronu Pumnulu, de-si acele, de o parte suntú compuse de către un'a comisiune denumita de către inaltulu ministru — paremi-se inse ca nu magiaru — cu a cărui aprobatiune s'au si tiparitu, iera pre de alta parte după cum prea bine le cunoscu în întregu cuprinsulu lorú, în adeveru nu sciú, nu cunoscu sa contiena nici falsitate istorica nici espresiuni vatemátore séu revoltátore în contr'a întregitáței statului magiaru, a patriei nóstre comune, sub care pretestu s'au escumunicatu. —

Nu în adeveru, si fia pre deplinu incrediatiu atátu inaltulu ministru,

*Din tractulu gr. or. alu Bistritiei 14
Novembre 1875.*

Dle Red. ! La corespondintia „din tractulu gr. or. alu Bistritiei“ publicata in numerulu 85 alu „Tel. Rom.“ de unu Aristides, vremu sa damu unele deslusiri.

Trecemu preste unele asemanari, de unu interesu secundariu din aceea corespondintia, si venimu la asertiunile dlui A. — densulu mai intaiu de tote la intrebarea ca cine sa fia urmatoriu alu repozatului si neuitatului protopresbiteru T. B. in tractulu Bistritiei? raspunde prin aceea ca denega dreptulu clericiloru absoluti din vez'a anului 1873 si 1874 de a fi chiamati si ei ca concurenti la statiunea protopresbiterala a Bistritiei, dicendu ca au putiena pracsă pre terenulu bisericescu, —

Te ascuramu dle A. ca cu tote acestea, de catu individulu ridicatu de d-t'a pana la inaltulu ceriului prin meritele sciute si recunoscute numai singuru de d-t'a, va sa dica prin nemerite, precum se va vede mai injosu in acesta corespondintia, e de mai preferitu ori in care din acei clerici, cu atatu mai vertosu, ca toti aceia, pre langa aceea ca suntu absoluti de gimnasiu, mai au si cate unulu, doi sau trei ani de prassa, parte pre terenulu bisericescu parte pre celu scolaru carea cu dreptu cuventu li-se pote lua de conditiune pentru de a fi si ei admisi ca concurenti la tractulu amintitu. Pentru-ca on. cetitori ai acestui pretiutu diurnalu se cunoasca si dupa nume pre acei tineri absoluti atatu de gimnasiu catu si de teologia, si aplicati dejă in diferite posturi onorifice ne vomu lua libertatea ai spune chiaru cu numele si adeca: S. Mond'a de presente invetiatoriu la scola normala din Borgo-Prundu; I. Onea invetiatoriu si directoru la aceeași scola. Greg. Maric'a parochu in Cosn'a, unde se implinesce anulu de candu functiunea ca atare si P. Besian de presente profesoru la gimnasiulu romanescu din Naseudu. Dlu A. simbrasiulu precum se vede, seu ca a uitatu, seu ca dora a vrutu se uite dara destulu ca despre alti preoti cari suntu incaruntiti in carier'a preotiesca si cari p rte pentru calificatiunea ce o posedu pentru esperintia si tactica loru cea intielpta, in tote lucrurile loru suntu forte stimati si respectati in tractulu acest'a, si cari se si bucura de o popularitate si trecere cu multu mai mare, de catu cum se bucura dlu parochu din B. P. si cu tote aceste dlu A. in corespondintia sea despre aceste nice cea mai mica amintire nu face. De buna sema din motivulu, ca nu cumva amenintindu si pre acestia se scarasca din vez'a cea presupusa a semenelui seu. —

Atari preoti neconsiderati, precum s'a vediutu, de dlu A. respectati insi si onorati de credinciosii din acestu tractu suntu: parochulu din Chintelnicu N. Rusu, carele precum se aude aru fi absolutu si de studiabile gimnasiale precum se propune acele inainte de 1848; parochulu din Borgo-Dioseni Ioanu Buzdugu, carele e admiratu pentru tactic'a cea intielpta ce o intrebuinteaza, atatu ca preotu in lucrurile sele preotiesci, catu si ca cetatianu si ca tata de familia. Totu acestu respectabilu parochu precum bine se scie, a fostu mana drepta a neuitatului protopresbiteru T. B. in agendele sele protopresbiterale, ceea ce nice chiaru dlu A. nu o va pote trage la indoiala; unu alu treilea e parochulu din Borgo-Bistritia Vasile Pavelu, carele, e modelu de blandetia si de tractare adeveratu parintesca cu totu insulu, — prelanga aceea e unu barbatu probatu prin esperintia caci ca preotu numai servesce mai bine de 40 de ani. Fia-care din acesti amentiti mai susu se bucura de o popularitate si respectu cu multu mai mare de catu cum se bucura laudatulu dlui A. Se

bucura ce e dreptu si acelasi de ore care popularitate, inse cu durere trebuie sa o marturisimu, ca cu multu mai multu la credinciosii de confes. gr. cath. din vicariatulu vecinu, de catu la clerulu si poporulu credinciosu din tractulu din cestiune. —

Ca doveda la acesta asertiune, din altele mai multe servesce chiaru si impregiurarea, ca corespondintia publicata exclusivu numai in favorea on. aceluia si concipiata de A. carele apartiene confes. greco-cath. — Ore deca dlu parochu din B. P. se bucura de o popularitate asi de mare precum i place a crede dlui A. de ce are nu a vorbitu in favorea lui vre-unulu neplatitu din tractulu acest'a, de ce ore chiaru dlu A. ?

(Va urma.)

X Cursulu supletoriu

tienu la Brasiovu dela 1—18 Augustu 1875.

(Urmare.)

III.

Despre *metodulu scrierei si cetirei* s'au adusu inainte urmatoarele:

1. Insemnatatea scrierei si cetirei.

Necesitatea exercitiiloru in deprinderea vederei si a manii, ca pregatire la scrisu; deprinderea audiului si a organeloru vorbirei, ca pregatire la cetitu.

Cunoscerea pozituniloru locali: dupa locul, in care se afla copilulu, deosebirea loru pre tabl'a scolei si pre tablitile densiloru.

Deprinderea intru a face puncte pre tabla susu, josu, la drept'a s. a.

Formarea linieloru drepte: verticali, orizontali si pizisie — in deosebite directiuni (= de josu in susu, de susu in josu, dela stang'a spre drept'a, dela drept'a spre stang'a.)

Asemenarea linieloru drepte dupa marimea loru si dupa grosimea loru.

S'au aretatu, cum sa eserceze pre elevii intru a forma linii, verticali, orizontali, pizisie in deosebite directiuni; a face o linia de doue, trei ori s. a. mai mare, ca cea dintaiu; a forma linii subtiri si grose.

2. Impreunarea linieloru drepte un'a cu alt'a.

S'au facutu exercitii aratandu-se, cum sa deprinda pre copii a impreun: o linia verticale susu la drept'a cu un'a orizontale; o linia verticale josu la drept'a cu un'a orizontale; o linia pizisia spre drept'a susu inapoi cu un'a verticale; o linia orizontale inapoi cu un'a pizisia spre drept'a; o linia pizisia spre stang'a s. a. s. a.

3. Formarea linieloru incovaiate: spre stang'a, spre drept'a (de susu in josu, de josu in susu); incovaiate in susu, in josu (dinainte inapoi, dinapoi inainte.)

Formarea ovalului.

Impreunarea linieloru incovaiate un'a cu alt'a; impreunarea linieloru incovaiate cu linii de cele drepte. Atingerea ovalului cu o linia verticale,

S'au facutu exercitii intru a areta copiiloru, cum sa impreuneze:

O linia incovaiata la stang'a josu cu un'a incovaiata totu la stang'a; o linia incovaiata la stang'a josu cu un'a incovaiata la drept'a s. a.

O linia incovaiata in susu inapoi cu un'a verticale de susu in josu s. a.

Ovalulu sa se atinga inainte de capetulu de susu alu unei linii verticali de susu in josu s. a.

S'au repetitu exercitiile pregatitorie pentru scriere.

4. Deprinderea audiului si a organeloru vorbirei, ca pregatire la cetitu.

Pronunciarea propositiuniloru scurte. Aflarea si deosebirea cuvinteloru in propositiune; aflarea si deosebirea silabeloru in cuventu dupa pronunciere.

Aflarea vocaleloru, apoi si a consonanteloru in cuventu.

S'au facutu exercitii intru a areta, cum sa deprindia pre copii in pro-

nunciarea cu tonu firescu a propositiuniloru scurte; in cautarea si aflarea cuventeloru in propositiune, silabeloru, vocaleloru, consonanteloru in cuventu; deosebirea consonanteloru formate cu buzele, limb'a, din gâtlegiu, moiuse, mute moi si vertose, siueratorie.

S'au repetitu exercitiile pregatitorie pentru scriere si cetire.

5. Scrierea si cetirea vocaleloru, diftongiloru, consonanteloru.

Scrierea silabeloru, cuventeloru si propositiuniloru scurte si cetirea acestor'a dupa metodulu foneticu.

S'au facutu exercitii in dictarea, scrierea si cetirea cuventeloru, propositiuniloru scurte.

6. Asemenarea litereloru de tipariu cu cele scrise cu man'a. Cetirea pre table de parete, apoi pre abedariu.

Destacarea cuventeloru din abedariu in silab'a primaria si secunderia; cautarea si deosebirea sonuriloru in aceste silabe, scrierea loru unulu dupa altulu pre tabla; cetirea cuventului scrisu.

Scrierea dictando a cuventeloru din abedariu; ocupatiune — a decopii cuvinte, propositiuni din abedariu.

S'au facutu exercitii in dictarea cuventeloru din abedariu. S'au aretatu, catu au sa fia de mari ocupatiunile in a decopii cuvinte, propositiuni din abedariu.

7. Scrierea ca obiectu de sine statatoriu; cetirea ca obiectu de sine statatoriu.

S'au facutu exercitii in descrierea si scrierea litereloru mari; scrierea propositiuniloru cu observarea reguleloru ortografice.

Cetirea mecanica; cautarea, aflarea si deosebirea cuventeloru monosilabe, disilabe, polisilabe in pies'a cetita; cautarea, aflarea si deosebirea substantiveloru, adiectiveloru, verbeloru s. a.

Tratarea unei piese de cetire cu elevii din scola de repetitiune.

Facerea planului la o descriere, istoriora, epistola si — compunerea acestor'a.

S'au repetitu scrierea, cetirea ca obiecte de sine statatorie.

IV.

Cantarile.

Din cantarile bisericesci au propusu dlu I. Ucenescu: respuasurile de sub liturgia pre glasu 5: — „Imperate cerescu“ pre glasu 6, si cate-v'a cantari scolastice.

Mai multe cantari scolastice au propusu dnii Z. Butnariu si D. Dogariu.

V.

Gimnastic'a.

Din exercitiile gimnastice au propusu dnii D. Dogariu Ir. Fratesiu:

1. Luarea distantiei; starea pre degete, — pre calcăie; plecarea de genunchi; siederea pre calcăie.

Redicarea picioaneloru cu genunchii inainte; cracirea inainte cu picioarele lungite; cracirea in laturi, inapoi cu picioarele lungite; mor'a (— inverirea braciului) inainte, mor'a in apoi.

Tinderea in susu, plecarea inainte, in apoi; asaltu inainte, in apoi, in laturi; repedirea braciului inainte, in laturi, in susu.

S'au exerciatu in miscările corpului aratate pana acum.

2. Saritur'a saltatoria, saritur'a libera — preste funia.

Asiediarea maniloru pre capra; saritur'a dinaintea caprei cu picioarele intinse; saritur'a preste capra inainte s. a.

S'au exerciatu in cele invetiate pana acum.

3. Asiediarea maniloru pre propte; razimulu; lasarea intre propte; plecarea gurei inaintea maniloru, inapoi a maniloru; razimu intinsu; radicarea picioaneloru inainte schimbându-le; ridicarea picioaneloru de odata; ridicarea picioaneloru inapoi; ridicarea petitiuneloru inainte si inapoi.

S'au facutu deosebite exercitii in sariri si balansari pre propte.

catu si toti confratii nostri magiari ca noi educatorii tinerime, ne aridicamu, in decursulu propuneriloru preste frecările si dissensiunile internatiunali si tractamu tote obiectele forte obiectivu si fara de a fi condusi de vre-o patima seu alta. —

Asia in adeveru, si mai ca a-si pute afirmă ca, chiaru nici cei-lalti barbati ai nostri, cari ocupa alte posturi si cari nu arareori se caracterizeza de reactiunari, daco-romanisti, gravitatori in afara s. a. in fapta presupunu m'a sum convinsu chiaru, ca nu suntu atatu de rei patrioti dupa cum se socotescu; nu de siguru de ore-ce si acestia vedu si sciu prea bine ca noi: romanii cu fratii magiari cari formamu populatiunea prevalenta a teritoriului Ungariei si Transilvaniei din mai multe consideratiuni sciute, suntemu avisati in sensulu celu mai strictu alu cuventului, la spriginulu si ajutoriulu reciprocu. —

Recunoscuta odata acest'a, e forte tristu, ma e unu ce desperatoriu, candu aceste doue natiuni, — avisate la spriginu reciprocu — in locu de a tiené umeru la umeru, caci numai astu-feliu se potu consolida, natiunea si respective partea domitoare pre tote cãile si prin tote mijlocele staruesce a debilita si a impila totalminte pre cea domita, — la a carei ajutoriu, avendu un'a patria comuna scumpa si iubita unuia ca si celui-alaltu e avisata in linia prima. — Standu acest'a, expectatiunile unuia seu altuia, nu vinu a se ascrie de reactiune seu revoltare in contr'a patriei comune, ci in contr'a a celoru individi singlarici, cari comitu astfeliu de fapte, cari vatema adencu sentiulu de humanitate, natiunalitate si de compatriotu adeveratu.

Nu voiu a aminti casuri speciali si alte mesuri luate de catra stapinatorii situatiunei presinte, cari tientescu a estirpi simtiulu natiunalu in nascutu si propriu fia-carui fia alu unei natiuni compacte si ajunse la ore care trepta a culturai si civilizatiunei, ci ca de incheiare, fia-mi permis a dechiară, francu, sinceraminte, si cu cea mai buna patriotica intentiune ca: dispositiunile luate de catra inaltulu ministeriu de culte cu interdicerea si eliminarea cartiloru romane de natur'a celoru edate de Aronu Pumnulu, trebuie sa vateme forte adencu simtiemintele interne ale fia-carui cetatianu si bunu patriotu de natiunea romana.

O dicu acest'a si cutezu a o afirmă, caci sum convinsu, ca dispositiuni de natur'a acestor'a in locu sa stirpesca neintielegerile, le susciteza totu mai multu si mai multu, fara de a fi in stare a produce vre-unu folosu realu. —

Dara apoi abstragendu dela aceste, nu sciu ce intentiunea inaltulu ministeriu prin escomunicarea cartiloru romanesci din scolele romanesci. Nu in adeveru, de ore-ce nice ca mi este permis a presupune ca prin aceste s'aru intentiona privarea de mijlocele de a ne pute cultivă, cu atatu mai putienu de a stinga simtiulu natiunalu, carele vibredia ferbinte, si inca mai caldurosu in peptulu poporului tieranu — carele e bas'a solida — decatu in peptulu omeniloru de litere. —

Si cum ca acest'a e adeveratu, marturia si doveda neresturnavara ne suntu seculii de curendu si cei mai de multu trecuti — destulu de vitrigi in cari natiunea romana, ne avendu nici scole nu posedea mai nici o carte scolastica, si pre langa tote vicesitudinile aceloru tempuri de trista reminiscintia, romanulu a remasu romanu credinciosu natiunei sele patriei ocarmuirei si stramosiesciloru sele datini. —

Si ore acum sub ocarmuirea constitutiunale — sub regimu liberale sa devina romanulu perfidu acelor'a? Nu credu! —

Georgiu Parau,
prof. gimn.

4. *Exercitii la stîndu*: pendintia cu mînile deasupra; pendintia cu mînile întorse; apucatur'a dubla; pendintia cu inchiatur'a cotelor; pendintia cu inchiatur'a umerilor; atingerea cu umerii; pendintia cu bracie in dosu.

Suirea si deosebite exercitii de felulu acest'a.

S'au facutu repetitiune generale a exercitiilor in miscari, sariri, balansari, suiri s. a.

In 18 Augustu.

Dupa servitiulu dumnediescu cu aducerea multiamirei, reverendisimulu domnu protopopu, *Iosifu Baracu*, au tînutu o cuventare de inchieiare forte instructiva, carea fu primita cu adencapla placere si multiamire de catre invetiatori presenti.

Apoi *conducatoriulu* 'si esprima placerea si multiamirea vediendu, ca acestu cursu supletoriu a fostu frecuentatu de invetiatori din tractele protopopesi 1 si 2 ale Brasiovului, Branului, 1 alu Fagarasiului, Trei-scanelor, Heghigului, Palosiului, Cohalmului — cu totii 78 de insi la numeru; ca acesti'a cunoscendusi chiamarea lor nesuiescu, a'si inmultit cunoscintiele pedagogico-didactice, ca sa folosésca totu mai multu lor insisi, scólei si prin ea neamului nostru, bisericéi si statului in care traimu, tînendu pasu cu desvoltarea spiritului tempului, care nu sta pe locu, si totu inaintéza.

Cu parere de reu inse a aflatu, ca suntu si invetiatori superstitiosi, cari adeca credu, ca cunoscintiele, ce si-leau dobânditu prin scólele, cari le-au absolvatu densii, le voru remané in minte pentru totu de un'a, si asiá nu cunosc si nu simtiescu necesitatea, de asi-le mai marí si inmultit prin studiu neintreruptu si prin frecuentarea conferintielor invetiatoresci, respective a cursurilor supletorie. Atari invetiatori nu suntu numai superstitiosi, dara totu odata si forte nechipsuiti, pentru ca nevrendu sa frecuenteze cursurile supletorie, prin acést'a totu deodata au ignoratu chiaru parintescile orenduiele ale maritului consistoriu archidiecesanu in acésta privintia; au calcatu in picióre cu obrasnicia chiaru § 1 alu regulamentului pentru cursurile supletorie invetiatoresci, emisu de maritulu Sinodu archidiecesanu din Sabiu in a. 1875, carele obliga pre fia-care invetiatoriu de ai nostri, a frecuentá aceste cursuri.

Unu invetiatoriu, carele vrea sa corespundia cu demnitate chiamarei sele cei forte grele, sa nu se multiamésca, déca si-au agonisitu numai prin scóle o catatime óre-carea de cunoscintie, cá d. e. o catatime de apa intr'unu vasu órecarele; fiindu ca, dupa cum ap'a din vasu, ne mai adogendu-o séca si scade, tocmai asiá se intempla si cu cunoscintiele déca nu si-le mai inmultiescu omulu; ci invetiatoriulu sa nesuiesca, a deschide cunoscintielor sele unu isvoru, carele sa nu se mai scurga, se nu sece in viétia lui.

Se plángu unii inv., ca nu-i respecteza parintii copiilor, si ca maimarii comunelor nu le marescu lefile; dara apoi pre nisce inv., carii nu vréu sa scia nici de maritulu consistoriu, nici de maritulu Sinodu, cine i-arú poté iubi si respectá, cine le-arú poté dá si léfuri mici cu tragere de inima?

De compatimitu suntu unii atari invetiatori!

Deie Ddieu, cá sa-si vina odata si ei la cunoscintia cea adeverata si asiá la cunoscerea detorintielor, ce le-au cátra ei insisi, cátra scóla si cátra maimarii lor!

Noi aici dupace amu percursu cu ajutoriulu lui Ddieu obiectele prescise de maritulu consistoriu archidiecesanu pentru aceste cursuri, ne vomu folosi

mai multu de ele, déca vomu medita si dupa acést'a asup'a lor si le vomu repeti in órele de repausu cu deadinsulu.

Cátu pentru scriere si cetire amu vediutu, ca, propunendule invetiatoriulu fára metodu, au esitu — aceea necetitia si schimosita, iéra acést'a gangavindu, cãntãndu si asiá forte gretioasa; propunendule inse inv. meto-dice, dupa cum s'au aratatu in acestu cursu, se voru bucurá si elevii si parintii lor de rezultatulu doritu si prin acést'a va cresce védi'a scólei si a invetiatoriloru.

Mesurile metrice de-si suntu in sine forte usiore de intielesu si de calculatu cu ele, fiindu ca se baséza pre sistemulu decadicu, dupa care póte omulu calculá pre lãnga o mica deprindere cu cea mai mare usiurintia; de-si pucinele numiri ale acestor mesuri, ale compositiuniloru loru cu intregi si ale pártiloru loru le amu potutu invetiá dintr'o singura explicatiune: — totusi cine nu scie cum, si nu vrea nici sa invetie dela altulu fiintia loru, desvoltarea loru, repertele loru la mesurile cele vechi, va fi multu tempu in confusiune fatia de ele si nici cetindu unu manualu, carele tractéza despre ele, nu-lu va poté intielege cu usiurintia si cum se cade. Greutatea acést'a amu invins'o noi in acestu cursu supletoriu.

Mai incolo, in manutienerea disciplinei numai pre bas'a invetiárei reguleloru disciplinari, asemenea va intempiná invetiatoriulu forte mari greutáti, cari 'i voru amarí viétia, déca nu se va si consultá in conferintie, respective in cursurile supletorie cu invetiatori mai espterti asup'a modului, de a o poté face acést'a mai cu inlesnire si asiá cu succesulu doritu.

Pentru ca vrendu d. e. unu inv. sa disciplineze pre copii, ori póte ca si pre parintii acestor'a, iéra a se discipliná mai intáiu pre sine insusi nu-'i va plesní prin capu, si nu va avé nici pre cine-va sa-lu povatiésca la acést'a, 'si va perde si védi'a si autoritate si totu, Inse déca va urmá invetiatoriulu. dupa cum s'au amintitu si s'au statoritu in acestu cursu supletoriu, a nesuá sa fia esemplu ferici-toriu copiiloru si parintiloru loru, va simti bucuria, placere si folosu in exercerea carierei sele.

Dea Ddieu, cá ceea ce este bunu si folositoriu sa se primésca cátu mai curendu de cátra totii invetiatorii scóleloru nóstre, spre a poté spori cu totii in fericirea némului nostru románu si a omenirei!

In fine conducatoriulu au impartitu invetiatoriloru presenti banii tramisi pentru acést'a dela maritulu consistoriu archidiecesanu din Sabiu, le-a datu si testimoniele cuvenite, si cu acést'a s'a incheiatu cursulu supletoriu.

— u — u.

Dela tribunalu.

In septamán'a trecuta a decursu inaintea tribunalului de aici sub presidiulu asesorelui judicialu de *Tamásy* o pertractare finale contr'a a siése tiereni din Rosi'a pentru crim'a de violentia publica. Substratulu acestei crime este scandalulu din Rosi'a, cunoscutu dejá publiculu nostru.

Románii din comun'a Rosi'a se tienu de stravechi'a bisericá orientale. Venindu in conflictu cu parochulu loru credinciosii nostri din Rosi'a se decisera in furi'a loru de resbunare sa tréca la confesiunea greco-catolica, unu remediu acest'a, de care se folosescu multu románi, cându nu potu sa-si stempere mania dupa placu. In casuri de aceste preotulu se identifica cu credintia strabuniloru si cându acel'a nu le mai convine, atunci nice credintia stramosésca nu mai e de tréba. Fiindu religiunea, cum dice *Schleiermacher*, obiectulu sentimentului,

iéra nu alu ratiunei, románii din Rosi'a afara de putini partizani de ai preotului, care fu ans'a desbinárei, se decisera se parasésca religiunea lor stravechia, Ei nu implinira inca conditiunile legali ce se receru la trecere si biseric'a gr. catolica 'i privi de credinciosii sei. Cu o iutiéla usioru de esplicatu facia cu o autoritate bisericésca suprema, care 'si tiene de datorintia cardinale a promová sporirea numerica a credinciosiloru sei, se insarcinà dela Blasiu unu preotu gr. catol. sa mérga la Rosi'a, pâna nu se limpediescu ap'a e cunoscuta acsiom'a, ca in tulbere pescuimu mai bine — si se nu lase pre crestini fára ajutoriu sufletescu! Biserica orientale nu poté stá indiferenta fatia de o influintia jesuitica atátu de periculósa.

Par. protpp. concerninte I. Popescu s'a nesuitu a aplaná acést'a controversa in tacere si in urma neputendu impacá spiritele altumintrelea, decátu prin micusiorarea lefei preotiesci se decise a practicá si acestu medilocu. Consistoriulu arch. gr. or. inse nu poté aprobá acestu decisu fiindu ca erá adusu contr'a decisiuniloru *sinodali* si asiá se aprinsera de nou patimile. S'a tramisu in loculu preotului ce a provocatu desbinarea par. *Aronu* din Cornatielu in comuna, spre a tîné servitiu ddiescu gr. or. dara nice infatisierea par. protopresbiteru tractualu Popescu nu poté mulcomí spiritele, patim'a a rapitu pre totii.

Dupa ce maioritaea precumpantoria a crestiniloru nostri din Rosi'a se considerá trecuta la biseric'a gr. catolica, ei considerara, instruati firescu de decretalistii din Blasiu, dupa cum afirmara incusatii, — si biseric'a cu tóte apartinentiele ei de trecuta, dupa principiulu, ca nu credinciosii suntu pentru biserica ci biseric'a pentru credinciosi. Biserica a fostu pre lãnga acést'a cladita de densii si apoi accesoriulu urméza obiectulu principalu. Asiá voru fi resonatu domnia din Blasiu si spectacululu din Rosi'a dovedí, ca ómenii din propaganda fides nu numai resonéza, ci ei se si încerca sa-si puna in lucrare acestu principiu. Fara de a le pasá multu de dreptulu positivu si pre temeiuulu unui dreptu ratiunálu blasienescu teologii din Blasiu pretinsera proprietatea bisericéi, indata ce credinciosii aratara vointia de a trece la confesiunea gr. catolica, ba ce e mai multu, ei au vrutu sa ia acést'a propietate cu puterea, tramitiendu acolo unu preotu gr. cat. spre a tîné servitiu ddiescu, cum se dice teologicescu, séu spre a luá in numele bisericéi gr. cat. cu puterea biseric'a, cum trebuie sa se dica pe limbagiulu juridicu. Dara drepturile positive, facute de juristi, iéra nu de membri din propaganda fides, suna altufeliu decátu dreptulu naturalu din Blasiu. Adeveratu, ca aprobatele, atátu de perhorescate de „Gazet'a Transilvaniei“ dispunu in titl. I, art. 7, ca in comuni cu diverse religiuni inrudite, unde se afla numai o bisericá, acést'a sa se deie majoritátiei; dara articolulu 25 trans. din 1791 a statoritu principiulu validu, cá edificiele bis. sa se lase in mánile aceloru religiuni, in a cároru posesiune se afla in fapta, si ca nu e permis nice unei religiune din Transilvania, a luá sub vre-unu pretextu cladirea bis. dela alta religiuni. Ce e dreptu acestu articulu se referea numai la bisericéle recepte, dara § 14 alu artic. ung. 34 din 1868 a estinsu acelu articulu si asup'a bisericéi greco-catol. si gr. or. Afara de aceste mai prescrie si § 7 alu art. 20: 1848, ca chiaru si déca majoritatea locuitoriloru unei comuni trece la alta religiune, biseric'a remáne la cei ce n'au parasitu credintia loru.

Pre basea acestor legi greco-orientalii din Sibiu avéu nu numai posesiunea, ci si dreptulu la biseric'a

din cestiune. Nu s'a purtatu procesu, ci unu resbelu, si anume biseric'a gr. ort. din Sibiu cu apostatii din Rosi'a, asiá incátu greco-orientalii trebuira sa reclame interventiunea organelor politice. Inspectorulu Kástner cu asistentia geudarmerei neputendu ispravu nimicu, pentru ca i se facu resistentia violenta, caus'a a trecutu la tribunalulu r. din Sibiu.

Prin resistentia violenta contr'a unui oficialu si a gendarmeriei, care ceruse cheile pentru gr. orientali s'a comis crim'a violentiei publice contr'a dregatoriloru in cause oficiali: Prin impedecarea cu forti'a a preotului gr. or. din Cornatielu, Aronu, de a tîné servitiu ddiescu, crim'a violentiei publice prin presiune.

Incusatii fura condamnatii la 4, 3 si 2 luni temnitia grea.

Casulu de fatia ni arata, ca o putere latentá, care se manifestéza din cându in cându prin acte a la celu din Rosi'a, taberescu in giurulu focaliiloru gr. orientali turburându pacea intre frati si lucrându per fas et nefas a realisá unu idealu sublimu si anume latinisarea orientului románu si in respectu confesionalu. Pionerii Romei *infallibile* facu progrese!!
dupa „H. Zt.“

Nr. 216.

Concursu.

La scóla confes. gr. or. din Poian'a ppresbiteratulu Mercurei au devenitu de nou in vacantia a dóu'a statiune de invetiatoriu, si spre indeplinirea acelei'a se deschide concursu pâna la 10 Decembre a. c. st. v. — Dotatiunea acestei statiuni este 300 fl. computata din diu'a intrárei in functiune. —

Concurentii bine voiésca a-si adresá cererile lor instruite cu documintele recerute de lege subseminatului oficiu in Mercurea. —

Mercurea 20 Novembre 1875.

Oficiulu ppresbiteralu gr. or. alu Mercurei.

I. Drocu,
adm. prot.

(1—3)

Incunoscintiare.

Subscris'a directiune reg. ung. de lotu deschide *loteri'a a V. reg. ung. de statu*, a cárei venitu curatu in urm'a prégratiósei dechiaratiuni a Majestatei Sele se va intrebuintia spre infintierea de orfanotrofe pentru orfanii lucratoriloru erariali.

Loteri'a are 3334 nimeritori cu o suma de castiguri de

200,000 fl. val. austr.

intre cari

I	nimeritoriu de frunte	100,000 fl.
II	"	20,000 "
	2 nimeritori a	5000 "
	10 "	1000 "
	20 "	500 "
	100 "	100 "
	200 "	50 "
	3000 "	10 "

Tragerea se va face irrevocabilu in Budapesta

la 20 Decembre 1875.

Un'a sórte costa 2 fl. val. a.

Sorti se afla: la subscris'a directiune de lotu, la colectantii de lotu, la oficiile de lotu, perceptorali, de saline si postali si, in cetátile cele mai mari la alte organe insarcinate cu vinderea sortiloru.

Directiunea reg. ung. de lotu, despartimentulu loteriei de statu.

Budapesta 1 Octobere 1875.

Aloisiu de Motusz,

consiliariu reg. ung. de sectiune si directoru de lotu.

(Pentru reproductiune nu se dá onorariu).

(4—6)